

RASISMIN JA ABLEISMIN VASTAINEN TOIMENPIDEOHJELMA

JOHDANTO

Vuoden 2022 tavoiteohjelmassa linjataan anti-ableistisen ja antirasistisen toimenpideohjelman luomisesta Helsingin yliopiston ylioppilaskunnalle (HYY). Toimenpideohjelman tavoitteena on tarkastella ylioppilaskunnassa, Helsingin yliopistossa sekä yhteiskunnassa esiintyviä ongelmakohtia ja määrittellä ylioppilaskunnan omaa toimintaa sekä vaikuttamistoimia anti-ableismin ja antirasistisen edistämiseksi. Toimenpideohjelman luomisessa on hyödynnetty myös HYYn keskustuomiston ulkopuolisia asiantuntijoita.

Rasismin ja vammaisryhmittämisen vastaisen toimenpideohjelman tarkoituksena on vahvistaa strategista ja systemaattista yhdenvertaisuuden edistämistä ylioppilaskunnassa. Asiakirja toimii HYYn yhdenvertaisuussuunnitelmaa täydentävänä toimenpideohjelmana.

HYYn edustajistoa ja jäsenistöä on kuultu toimenpideohjelman sisällön luomisessa. Yhteisöimme kommenttien lisäksi on käytetty myös eri lähteitä, kuten valtioneuvoston yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelmaa, yhdenvertaisuusvaltuutetun eri lähteitä sekä HYYn linjapaperia. Toimenpideohjelmaa ovat kommentoineet vammaistutkimuksen apulaisprofessori Hisayo Katsui, etnisten suhteiden professori Suvi Keskinen ja vammaisten henkilöiden ihmisoikeusjärjestö Kynnys ry:n toimijat.

Toimenpideohjelmaa toteutetaan vuosina 2023-2025. Vuoden 2025 syksyllä tarkastellaan tehtyjä toimenpiteitä. Toimenpiteet sisällytetään tarpeen mukaan olemassa oleviin asiakirjoihin, kuten linjapaperiin ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

KÄSITTEIDEN MÄÄRITELMÄT

Antirasismi: aktiivista rasisminvastaista työtä, joka pyrkii tekemään näkyväksi ja vähentämään rasismia.

Rasismi: eri ihmisryhmien arvottamista ihonvärin ja oletetun kulttuurin mukaan.

Anti-ableismi: vammaisryhmittämisen vastaista aktiivista työtä, joka pyrkii tarkastelemaan toimintakyvyn olettamuksia sekä toimia vammaisryhmittämistä vastaan.

Ableismi: olettaminen ihmisten toimintakyvyydestä sekä ei-vammaisten suosimista. Ennakkoluuloiset ajatukset perustuvat siihen, että vammaisuutta pidetään huonona asiana ja vammattomuutta ei.

Disableismi: ableismin seurausta eli vammaissyrjintää.

Saavutettavuus: Yhdenvertainen mahdollisuus toimia elinympäristössä fyysisistä ja psyykkisistä kyvyistä huolimatta. Saavutettavuus liittyy fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen ympäristöön.

Esteettömyys: fyysisen ympäristön saavutettavuus.

HELSINGIN YLIOPISTON YLIOPIPPILASKUNTA

Tavoite	Toimenpide	Mittari
HYY noudattaa EU:n saavutettavuusdirektiiviä sekä lakia digitaalisten palvelujen tarjoamisesta.	HYYn nettisivuista tehdään saavutettavuusselvitys, kun nettisivujen palveluntarjoaja on vaihdettu ja akuuteimmat korjaukset on suoritettu.	WCAG-luokituksen A- ja AA-tason kriteerien toteutuminen (kyllä/ei), saavutettavuusselvitys (kyllä/ei)
HYYn piirissä toimivat järjestöt huolehtivat toimintansa saavutettavuudesta kaikille opiskelijoille.	HYY tarjoaa järjestöille koulutusta saavutettavuudesta, esteettömyydestä sekä antirasismista. Järjestöjen yhdenvertaisuusoppaaseen kirjataan laajemmin tietoa antirasismista sekä vammaissyrjinnän ehkäisemisestä.	Koulutuksia järjestetty (kyllä/ei), järjestöopas päivitetty (kyllä/ei)
HYYn tilat ovat mahdollisimman esteettömiä, ja esteettömyystiedot ovat helposti löydettävissä.	Tilojen laajat esteettömyystiedot päivitetään HYYn nettisivuille A-rapun hissien valmistumisen jälkeen ja niistä viestitään säännöllisesti. HYYn tilojen esteettömyyttä kehitetään.	Osa HYYn tiloista esteettömiä (%), esteettömyystiedot löydettävissä HYYn nettisivuilta (kyllä/ei), esteettömyysparannuksia tehty (kyllä/ei).
HYYn tapahtumat järjestetään esteettömissä tiloissa.	Tapahtumat järjestetään esteettömissä tiloissa, ja kun se ei ole mahdollista,	Esteelliset tapahtumat (%), viestitty (kyllä/ei)

	esteellisyydestä viestitään mahdollisimman tarkasti.	
HYYn keskustoimistolla on laaja ymmärrys rasismin eri muodoista. He myös osaavat käsitellä rasमितapauksia asianmukaisesti.	Ylioppilaskunta kouluttaa keskustoimistoa tasaisin väliajoin antirasismista. Koulutuksen järjestäjän tulee olla ylioppilaskunnan ulkopuolinen toimija.	Ylioppilaskunnan keskustoimisto on saanut antirasismikoulutusta (kyllä/ei) Koulutukset järjestää ylioppilaskunnan ulkopuolinen taho (kyllä/ei).
HYY seuraa, millaista häirintää esiintyy yliopistoyhteisössä.	Ylioppilaskunta tilastoi säännöllisesti häirintätapausten yhteydenottojen määrää ja luonnetta.	Ylioppilaskunta tilastoi häirintätapausten yhteydenottomääriä ja luonnetta (kyllä/ei).
HYY tietää, millaisia haasteita erityisesti vähemmistöihin kuuluvat opiskelijaedustajat kohtaavat.	HYY selvittää, miten se voi huomioida rasismin- ja vammaisyrjinnänvastaisuutta opiskelijaedustajatoiminnassa. Kartoituksen tietoja hyödynnetään toimenpideohjelman arvioinnin yhteydessä syksyllä 2025.	Opiskelijaedustajien haasteet kartoitettu (kyllä/ei), kartoituksen tietoja on hyödynnetty toimenpideohjelman arvioinnin yhteydessä (kyllä/ei).

HELSINGIN YLIOPISTO

Tavoite	Toimenpide	Mittari
Jokainen opiskelija saa tietoa yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän ehkäisemisestä.	HYY kartoittaa Helsingin yliopiston mahdollisuutta luoda yhdenvertaisuusopintojakso. Kartoituksen pohjalta HYY tekee jatkotoimenpiteet yhdenvertaisuusopintojakson toteuttamista varten. Opintojakson tarkoituksena on lisätä ymmärrystä eri yhdenvertaisuusteemoista, kuten rasismin ja vammaissyryjinnän vastaisuudesta.	Opintojakson mahdollisuus kartoitettu (kyllä/ei) HY tarjoaa kurssia yhdenvertaisuudesta vuonna 2026 (kyllä/ei)
Opiskelijoiden on helppo löytää tietoa yliopiston tarjoamista palveluista ja tukitoimista.	Ylioppilaskunta kannustaa yliopistoa viestimään säännöllisemmin ja laajemmin tarjoamistaan palveluista, kuten häirintäyhdyshenkilöistä, yksilöllisistä järjestelyistä sekä tasa-arvo- ja esteettömyisyhdyshenkilöistä.	Yliopiston viestintä yhdenvertaisuuspalveluista (krt)
Yliopistolla on anonyymi ilmoituskanava häirinnän ja syrjinnän ilmoituksia varten.	HYY selvittää yliopiston kanssa virallisen anonyymien lomakkeen kehittämismahdollisuuksia. Mahdollisuuksien salliessa yliopisto luo anonyymien lomakkeen.	Anonyymien lomakkeen mahdollisuus kartoitettu (kyllä/ei), anonyymi lomake luotu (kyllä/ei).

<p>Yliopistolla on sähköinen järjestelmä, jossa opiskelija voi ilmoittaa yksilöllisten järjestelyjen tarpeesta.</p>	<p>HYY vaikuttaa opintopsykologien kanssa yliopistoon, jotta yliopisto ryhtyy kehittämään sähköistä järjestelmää yksilöllisistä järjestelyistä ilmoittamiseen.</p>	<p>Yksilöllisten järjestelyjen tarpeesta voi ilmoittaa sähköisesti (kyllä/ei)</p>
<p>Yliopiston tilojen esteettömyystiedot ja esteettömät sisäänkäyntireitit ovat helposti löydettävissä nettisivuilta sekä kurssitiedoista.</p>	<p>HYY vaikuttaa siihen, että yliopiston nettisivuilta ja kurssitiedoista löytyvät tilojen esteettömyystiedot sekä tiedot esteettömistä sisäänkäyntireiteistä.</p>	<p>Tiedot löytyvät nettisivuilta ja kurssitiedoista (kyllä/ei)</p>
<p>Yliopisto harjoittaa suunnitelmallisempaa rasismin ja vammaisyrjinnän vastaista työtä.</p>	<p>HYY vaikuttaa siihen, että yliopisto luo antirasistisen strategiaohjelman, jossa on selkeä suunnitelma rasismin vastaisista toimista. HYY vaikuttaa siihen, että yliopiston saavutettavuussuunnitelmassa on kattavasti vammaisyrjinnän vastaisia toimenpiteitä.</p> <p>HYY vaikuttaa siihen, että yliopisto palkkaa antirasismi- sekä saavutettavuusasiantuntijat, jotka koordinoivat sekä valvovat strategiaohjelman sekä saavutettavuussuunnitelman toteutumista.</p>	<p>Yliopistolla on antirasistinen strategiaohjelma (kyllä/ei). Yliopistolla on saavutettavuussuunnitelma (kyllä/ei).</p> <p>Yliopisto on palkannut antirasismi- ja saavutettavuusasiantuntijat (kyllä/osittain/ei).</p>
<p>Yliopiston strategian toimeenpanosuunnitelmissa huomioidaan voimakkaammin yhdenvertaisuusteemat.</p>	<p>HYY vaikuttaa vuosille 2025-2028 tehtävään toimeenpanosuunnitelmaan, jotta siinä huomioidaan antirasismien ja saavutettavuuden edistäminen.</p>	<p>HYYn tavoitteet läpi toimeenpanosuunnitelmassa (%)</p>

Opintojaksoilla on joustavat suoritusvaihtoehdot aina kun se on mahdollista.	HYY tarkastelee opintojaksojen suoritustapojen ongelmakohtia yhdessä ainejärjestöjen opintovastaavien kanssa.	Joustavien suoritusmahdollisuuksien tarjonnan ongelmakohdat tunnistettu (kyllä/ei).
--	---	---

YHTEISKUNTA

Tavoite	Toimenpide	Mittari
Opetus- ja kulttuuriministeriö kytkee korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmat osaksi korkeakoulujen tulosohjausta ja laadun arviointia.	HYY seuraa keskustelua saavutettavuussuunnitelmien roolista korkeakoulutuksen rahoitusmallissa ja laadun arvioinnissa. Asiaa käsitellään seuraavan kerran linjapaperin yhdenvertaisuusosioita päivitettäessä.	HYY on tuonut esiin saavutettavuussuunnitelman roolista korkeakoulutuksen rahoitusmallissa sekä laadun arvioinnissa (kyllä/ei).
Yhdenvertaisuuslakia muutetaan tunnistamaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten menettely syrjinnäksi, jos oppilaitos ei ryhdy asianmukaisiin toimenpiteisiin saatuaan tiedon opiskelijan kokemasta häirinnästä.	Ylioppilaskunta tukee yhdenvertaisuusvaltuutettua lakimuutoksen ajamisessa.	Pidetty esillä lakimuutoksen tarpeellisuutta (kyllä/ei)